

Luthersk spiritualitet

MF, Århus 2013

Knut Alfsvåg, Misjonshøyskolen

Spiritualitet

- Praktisk religionsutøvelse, slik den er informert av den enkelte og fellesskapets forståelse av sin tro og sin kontekst
- Lære og liv
 - i gjensidig avhengighet
 - som også identitet og relasjon er det

Luthersk

- Historisk: Spiritualiteten i de lutherske kirker
- Dogmatisk og normativt: Spiritualiteten slik den bør være
 - Luthersk ikke et dogmatisk begrep
 - Utgangspunktet må være kirkens kjennetegn etter Nikenum og CA 7
 - Én, hellig, katolsk, apostolisk, evangelisk og sakramental

Oppgaven

- Å utfolde den spiritualitet som hører hjemme i den kristne kirke slik den er forstått i de lutherske bekjennelser:
 1. Luthersk selvforståelse i økumenisk kontekst
 2. Luthersk selvforståelse i samtidskontekst
 - betydningen av modernitetskritikk
 3. Luthersk selvforståelse og det praktiske menighetsliv

Påstand, kritikk og samtale

- Utfoldes gjennom påstander
 - som begrunnes
 - og som kan være kontroversielle
 - men som ikke gjør krav på ufeilbarlighet
- Vil fremme en meningsutveksling
 - Hvor vi kan lære av hverandre
 - og forhåpentlig reise klokere hjem

Luthersk spiritualitet I

Luthersk selvforståelse i økumenisk kontekst

Den lutherske kirkes økumeniske identitet

- CA 1: Bekrefter Nikenum
 - CA som Nikenum-fortolkning
 - Tilslutning til oldkirkelig kristologi og treenighetslære
 - Hevder dermed å representere den éne kirke
- CA 3: Bekrefter dessuten Chalkedons tonaturkristologi

Inkarnasjonen som teologisk forankring

- Alle kristne kirkes felles bekjennelse
 - Den lutherske selvforståelse i prinsippet økumenisk; jfr. CAs fortale
- Poenget: Dette er både nødvendig og tilstrekkelig
 - Jfr. «satis est» i CA 7
- Et program for økumenisk dialog
- og det praktiske menighetsliv

Det teologiske enhetspunkt

- Schleiermacher: Den absolutte avhengighetsfølelse
- Bultmann: Den eksistensielle avgjørelse
- Barth: «Senkrecht von oben»
- Luthersk: Foreningen av Gud og menneske i Kristus uten sammenblanding og uten adskillelse er det enhetspunkt som orienterer alt annet

Forutsetter et absolutt skille mellom Gud og menneske

- Uoverstigelig og uforanderlig
 - Oppheves ikke av inkarnasjonen
 - jfr. Chalkedon
 - eller av theosis
 - Alternativet: Gammel og ny gnostisisme
 - f. eks. mormonismen og New Age
- Gud er alltid giver, og mennesket er alltid mottager
 - aldri likeverd og gjensidighet
 - Alternativet: Pelagianisme

I skapelsens sammenheng

- Forklaringen til trosbekjennelsens første artikkel
- Å motta livets konkrete mangfold som Guds gode gaver
 - det ondes problem som anfektelse
 - løses i tro, ikke i rasjonell gjennomsigtighet
 - synd = vantro

I forløsningens sammenheng

- Forklaringen til trosbekjennelsens andre artikkel
- Å hvile i det fullførte frelsesverk
- Spørres ikke på noe punkt etter egne bidrag
- Forutsetningen for et liv i tjeneste og etterfølgelse

I frelsestilegnelsens sammenheng

- Forklaringen til trosbekjennelsens tredje artikkel
- Både troen og etterfølgelsens er Åndens gaver
- til meg og alle andre kristne.
- Den enkeltes tro
- og den kristne kirkes enhet
- er Guds gaver ved Den Hellige Ånd

Forståelsen av Gud som den alltid givende

- kvalifiserer verden som stedet for
- Guds gaver
- og menneskets tjeneste
 - som skaperverkets forvalter
- uten at de to betinger hverandre
 - «uten sammenblanding, uten adskillelse»
- Avvisning av all (semi-)pelagiansk moralisme
- og antinomisme
- Den ubetingede benådningen
 - tar oss ikke ut av verden
 - men lærer oss å bruke den rett
 - Jfr. CA 4 og CA 6

Den lutherske kirke i økumenisk kontekst

- Luthersk bekjennelse = den kristne bekjennelse
- Ikke den eneste kirke
 - og definitivt ikke ufeilbarlig
- Spørsmål til andre
 - må forankres i Nikenum, Chalkedon og CA 1 og 3
 - dreier seg alltid om forskjellen mellom og foreningen av Gud og menneske

Forholdet til den romersk-katolske kirke

- Synergismeproblemet
 - Ikke løst, jfr. den katolske katekisme og Joint Declaration
- Forholdet mellom levende og døde
 - Reformasjonens utgangspunkt
 - Problemet består
 - helgenenes forbønn
 - Maria-dogmene
- Pavens ufeilbarlighet

Forholdet til de reformerte kirker

- Rasjonalisme-problemet
 - En annen ambisjon om entydighet
 - Jfr. Luthers og Calvins ulike oppfatninger av utvelgelsen
- Består både i forhold til calvinisme og arminianisme
 - Problemet med de karismatiske vekkelser:
 - Blir de sekundære manifesteringer for ensidige?
 - Luther: Katolikker og svermere har samme svakhet

Forholdet til de ortodokse kirker

- Den dogmatiske avstanden minst
 - kristologisk forankret frelseslære
 - som ikke er synergistisk
- Og den kulturelle avstanden størst
- En viktig økumenisk utfordring
 - Som både ortodokse og protestanter kan ha nytte av

Oppsummering

- Luthersk spiritualitet
 - Lære og liv
 - Identitet og kontekst
- Inkarnasjon og tonaturkristologi som forankringspunkt
 - Gud gjør alt både når det gjelder skapelse, frelse og etterfølgelse
 - jfr. Fil 2,13
 - Mennesker gjør alt de kan
 - jfr. Fil 2,12